

F O K K E R ' S A N T I K R I T I E K .

Naar aanleiding van de in dit *Tijdschrift*, 21 Januari l.l. opgenomen antikritiek van den schrijver der *Untersuchungen über Heterogenese*, wensch ik allereerst op te merken, dat ik de Boekaankondiging in n°. 1 op verlangen der Redactie heb geschreven.

Eenige van FOKKER's bedenkingen zal ik in 't kort beantwoorden.

1°. Zegt schrijver, dat de geregeld optredende zuurvorming na den dood niet als bekend mocht worden ondersteld.

Reeds in 1807 ontdekte BERZELIUS de zure reactie van spieren. Over den aard van het daarbij optredende zuur en de beteekenis van het verschijnsel kan getwist worden en is gestreden; niet over het feit. Ook bij andere organen, zooals milt en lever, wordt zure reactie na den dood gevonden (zie de Handboeken der Physiologie en Physiologische Chemie).

2°. Beweert schrijver: dat de door hem gevonden groote hoeveelheden zuur door postmortale zuurvorming niet zijn te verklaren.

Dit is mogelijk, doch niet aangetoond. De contrôle-proeven onder XIX medegedeeld zijn onvoldoende en onvoldoende beschreven. De verklaring der groote verschillen, die bij berekening zijner proeven, waar mogelijk, aan het licht komen, wordt door schrijver niet beproefd. Zoo geven Proef I en III met levers, die in zure melksuiker-oplossing gebroed worden, het resultaat dat 100 gram lever in het eene geval 980 milligram, in het andere 190 milligram zuur (als oxalzuur berekend) in 24 uren vormen.

3°. Tegen de bepaling der hoeveelheid bloed bij elke proefneming heeft schrijver bezwaar „omdat hij dan niet zou hebben kunnen broeden, of althans zonder geldig motief de kans zou gelooopen hebben, dat er bacteriën van buiten af indrongen!”

Door zijn gesteriliseerd kolfje met de zure vloeistof vóór en na bijvoeging van bloed te wegen zou schrijver op veilige wijze tot de wetenschap van de bijgevoegde hoeveelheid zijn gekomen.

4°. Vindt schrijver de proeven met organen niet zonder orde of regelmaat neergeschreven.

Waar met verschillende oplossingen verschillende hoeveelheden van verschillende organen worden behandeld, waar in sommige proeven het gevormde zuur wordt geneutraliseerd, in anderen daarentegen niet, is de rangschikking alleen naar organen onvoldoende. Behoorlijk ingerichte tabellen zouden hier voor het lezend publiek veel meer noodig geweest zijn dan bij de beschrijving der proeven met bloed, waar schrijver ze wel heeft laten drukken.

5°. De op pag. 43 medegedeelde methode om het gevormde zuur te neutraliseeren staat aan het einde van de beschrijving der sub. XVII medegedeelde experimenten; men kan derhalve niet weten, dat deze zelfde wijze van handelen bij vroeger vermelde proeven is gevolgd.

6°. Meent schrijver de ferment-quaestie buiten beschouwing te mogen laten, onder anderen, omdat bijv. in spieren nooit de aanwezigheid van fermenten is aangetoond.

In spieren ondergaat echter het glycogeen dezelfde veranderingen, die bij

de lever aan ferment-werking wordt toegeschreven. Bovendien zijn fermenten in het bloed wel aangetoond en het blijkt niet, dat schrijver zijne proeven met volkomen anaemische spieren heeft genomen.

7°. Het onderzoek van GLOBIG bewijst geen nieuw biologisch feit. Het was reeds lang bekend, dat sommige warme bronnen eene flora hebben.

In HOPPE SEYLER's *Algemeine Biologie*, 1877, pag. 21 worden de grenzen der temperatuur, die sommige levende planten verdragen in warm water als 53° C., in lucht als 64.7° C. aangegeven.

Zooals ten slotte met genoegen te constateeren valt is schrijver nu van oordeel, dat het doel zijner onderzoekingen nog volstrekt niet bereikt is. Van deze bescheidenheid is in zijn boek zelf weinig te bespeuren.

Amsterdam, 27 Januari 1888.

R. H. SALTET.

WETENSCHAPPELIJKE MEDEDEELINGEN.

Een geval van pleuritis pulsans dextra uit de kliniek van Prof. EICHHORST te Zürich wordt door Dr. KEPPLER in het *Archiv für klinische Medicin* Band XLI, Heft 3, medegedeeld. Na eene beschouwing over de meeningen van FÉRÉAL, BROADBENT e. a. komt hij tot die van TRAUBE, welke laatste grootendeels met zijne eigene overeenkomt. Hij neemt naar aanleiding van eene statistiek van 38 gevallen, uit de literatuur verzameld, voor het tot stand komen van pulsaties bij pleuritis eene samenwerking van de volgende factoren aan: *a.* een sterke parese der Mm. intercostales; *b.* een zekeren druk, waaronder het exsudaat verkeert (vooral dus bij afgekapseld exsudaat), *c.* een voldoende kracht van de hartbewegingen.

Deze factoren zijn het meest frequent vereenigd bij empyema, en komen het meest tot uiting bij exsudaten der linker borsthelft. Het door hem waargenomen geval is in ieder opzicht opmerkelijk: het exsudaat was tijdens de 2 eerste puncties *sereus*; complicatie met pericarditis ontbrak; de aandoening was eindelijk aan de rechter borsthelft gezeteld. *De pulsaties strekten zich over het geheele voorste en zijdelingsche deel van de rechter thorax-helft uit*, naar boven tot de 3de rib. Ze zijn nauwkeurig isochroom met de hartbewegingen.

Na de 2de punctie verdwenen zij spoorloos, hoewel het proces na dien tijd voortging en een purulent exsudaat bij latere gelegenheden werd ontlast, terwijl eerst een jaar na het ophouden der pulsatie de genezing voleindigd was.

De complicatie met exsudatieve pericarditis, die door TRAUBE in 2 gevallen werd opgegeven, ontbrak ook in het door Prof. PEL (*Berliner klinische Wochenschrift*, 1884, n°. 8: Ein merkwürdiger Fall van Empyem) beschreven geval; ofschoon hier slechts eene undulatorische beweging over eene uitgestrektheid van 2 c. M. zichtbaar was, is ook dit geval zeer merkwaardig, vooral wegens de moeielijkheid der diagnose, en de resultaten der obductie; vóór de punctie waren alle klinische en physische teekenen van exsudaat in het pericardium voorhanden, terwijl post mortem twee van elkaar gescheiden, afgekapselde empyemen gevonden werden, waarvan het voorste met het sterk ont-